

YAYGIN DİN EĞİTİM KURUMLARINDA TEKNOLOJİNİN ÖNEMİ VE KULLANIMI

İlyas Erpay*

Öz

Teknolojik gelişmelerin ivme kazandığı günümüz bilgi çağında, teknoloji kullanımı her alanda vazgeçilmez bir hal almıştır. İnsan hayatının her safhasında var olan teknolojik araç ve gereçlerin insanlara sunduğu fırsatlar ile kişilerin yaşam tarzlarında, bilgiye erişim şekillerinde insanların öğrenme ve öğretme alışkanlıkları vs. üzerinde değişimler yaratmıştır. Bu teknolojik gelişim ile yaşanan değişimler, insana dair en önemli alanlardan biri olan eğitimde de kendini göstermiştir. Çağa uygun olarak modern öğretim araç ve materyallerin eğitim sisteminde kullanılması kaçınılmaz bir durum haline gelmiş; bu sebeple de klasik öğretim metotlarından çağdaş öğretim metotlarına geçişte teknolojinin eğitime entegre edilmesi amaçlanmıştır. Bu durum keza din eğitimi için de geçerlidir. Ancak sadece din eğitiminin verildiği örgün din eğitim kurumlarında değil yaygın din eğitim kurumlarında da teknolojinin eğitime entegre edilmesi mümkün hale getirilmelidir.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı; Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı yaygın din eğitim kurumlarında teknolojik materyal kullanımına ve din görevlilerinin yaygın din eğitiminde teknolojik materyal kullanımına ilişkin durumunu belirlemektir. Diğer taraftan genel eğitimde teknolojik altyapıyı iyileştirme amacıyla başlatılan Fatih Projesinin, yaygın din eğitiminde gerekliliği konusunda din görevlilerinin yaklaşımları ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nicel araştırma metotlarından tarama modeli kullanılmış ve seçilen çalışma gurubuna anket tekniği uygulanmış, elde edilen bulgular betimlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din eğitimi, yaygın din eğitimi, teknoloji, din öğretimi teknolojisi, materyal geliştirme.

IMPORTANCE AND USE OF TECHNOLOGY IN THE COMMON RELIGIOUS EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract

In today's information era, where technological developments are gaining momentum, the use of technology has become indispensable in every field. Technological equipment and equipment that exist in every moment of human life have created changes with the opportunities they offer to people on the way people live, the ways of

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Makale Geliş Tarihi: 04.10.2019 Accepted / Kabul Tarihi: 12.12.2019

Doi: 10.26791/sarkiat.629520

*Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı, ilyaserpay@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2350-6998>

accessing information, people's learning and teaching habits, etc. The changes experienced with this technological development have also manifested themselves in the education system, which is one of the most important areas of human beings. In accordance with today's era, the use of modern teaching equipment and materials in the education system has become an inevitable situation. Therefore, it is aimed to integrate technology into education in the transition from classical teaching methods to contemporary teaching methods. This should be provided in integrated formal religious education institutions as well as in common religious education institutions.

In this context, the aim of this study is to determine the use of technological materials in the common religious education institutions depending on Directorate of Religious Affairs and to determine the status of religious officials in the use of technological materials. On the other hand, in common religious education the approaches of religious officials on the necessity of the Fatih Project, which was initiated with the aim of improving the technological infrastructure in general education have been tried to be put forth. For his purpose, scanning model was used in this study from quantitative research methods and the survey technique was applied to the selected working group, the findings were described.

Keywords: Religious education, common religious education, technology, religious teaching technology, material development.

GİRİŞ

Günümüz bilgi çağının en belirgin özelliği bilim ve teknolojidir. Gelişen teknolojinin toplum ve birey üzerindeki etkisi yadsınmaz. Toplumlar gelişen teknoloji ile yaşanan bu büyük dönüşüme hazırlıksız yakalanmışlarsa da¹ diğer taraftan değişen dünyada söz sahibi olabilmek için gerekli çabayı da göstermektedirler. Bu anlamda bütün disiplinlerin teknolojik kazanımlardan maksimum düzeyde istifade etmeye çalıştığı bir çağda din eğitimi biliminde de teknolojiden uzak durulması ve eğitim aracı olarak teknolojiden yararlanılmaması düşünülemez.

Teknoloji sözcüğü (Latince şekliyle “texere”: dokumak ya da inşa etmek), pek çoğunun düşündüğü gibi sadece makinelerin kullanımı anlamına gelmemekte, ‘bilimsel bilgiyi kullanan herhangi bir uygulamalı sanat’ anlamına da gelmektedir.² Bu anlamda teknoloji, eğitimle elde edilen kazanımların işe koşulmasıyla geliştirilmiş olan bilimsel bilgilerin insan yaşamını etkili ve güçlü kılmak üzere oluşturulmuş işlevsel yapıdır.³ Eğitim, doğuştan var olan gizil güçlerin ve yeteneklerin açığa çıkarılmasında önemli bir rol oynarken teknoloji ise, insanın eğitimle kazanmış olduğu bilgi ve becerilerden daha verimli biçimde yararlanabilmesine yardımcı olmaktadır.⁴

Eğitim, öğretme ve öğrenme etkinliklerinde ilgili diğer bilimlerin yanı sıra teknolojiyi de kullanır. Eğitim teknolojisi ve öğretim teknolojisi olarak ifade edilen bu kavramlar

¹ Sevrâ Fırınçoğulları, *Alvin Toffler Bilişim Toplumu Hız ve Geçiciliğin çağı* (Ankara: Gece Kitaplığı, 2017), 11.

² Zeki Kaya, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme* (Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2006), 2: 24.

³ Demet Alpar v.dğr., “Öğrenci Merkezli Eğitimde Eğitim Teknolojileri Uygulamaları”, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 7* (2007): 23.

⁴ Nuray Kurtdede Fidan, “İlköğretimde Araç Gereç Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri”, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi 1/1* (01 Haziran 2008): 48.

bazen birbirinin yerine kullanılmaktadır. Ancak ikisinin aynı kavram olmadığını söylemek mümkündür.⁵ Eğitim teknolojisi bütün formal eğitim ortamlarında öğretme ve öğrenme sürecini daha etkin hale getirmek için bilimsel bilgiler kullanılarak; öğretme ve öğrenme sürecini tasarlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirmeye faaliyetidir.⁶ Başka bir ifadeyle eğitim teknolojisi öğretme sürecinin tasarlanarak, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesini ifade eder; bu süreci geliştirmek için her türlü sistem teknik ve yardımı kapsar. Öğretim teknolojisi konusuna baktığımızda iki farklı yaklaşımla karşılaşmaktayız. Bunlardan ilki öğretim teknolojilerinde televizyon, teyp, kitap bilgisayar gibi iletişim araçlarının ve donanımların öğretim sürecinde kullanılmasıdır. Daha geniş kapsamında öğretim teknolojisi, davranış bilimlerindeki araştırmalarda bulunan bulguların geliştirilerek öğretim sürecine uygulanması şeklinde tanımlanabilir.⁷ Diğer bir ifadeyle öğretim teknolojisi okul çatısı altında yapılan formal eğitime daha etkin bir öğretim ortamı sağlamak amacıyla öğretme-öğrenme, planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde ilgili bilimsel bilgileri uygulamaktır. Eğitim teknolojisi ile öğretim teknolojisi arasındaki fark şudur: Eğitim teknolojisi, öğretme-öğrenme sürecinin tüm yönlerini içeren problemleri, sistematik olarak analiz eden ve bütün unsurların işe koşulmasıyla uygun tasarımlar geliştirip bunları uygulayan, değerlendiren ve yöneten karmaşık bir süreçtir. Öğretim teknolojisi ise, belirli disiplinlerin kendi alanları ile ilgili özellikleri dikkate alarak (fen öğretimi teknolojisi, dil öğretim teknolojisi vb.) uygun tasarımlar geliştiren, uygulayan, değerlendiren ve yöneten bir prosestir.⁸ Diğer taraftan eğitim teknolojisi, okul içi ve okul dışı bütün formal eğitimi içine alan bir kavram iken öğretim teknolojisi ise sadece okul içi formal eğitim etkinlikleri ile ilgili bir kavramdır.⁹

Günümüzde teknolojiyi çalışma alanlarımıza entegre etmek, verimliliği ve kaliteyi arttırmada teknolojiyi kullanmak önemli hale gelmiştir. Bugün her alanda kullanılmakta olan teknoloji; eğitimin planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında yer alarak eğitimin amaçları doğrultusunda, öğretim sürecini daha etkin kılmada en önemli yardımcılarından biri konumundadır. Bu nedenle ülkemizde Fırsatları Arttırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi olarak FATİH Projesi, diğer öğretim düzeylerinde de yaygınlaştırılmak üzere ilk defa 2010-2011 öğretim yılında ortaöğretim kurumlarında başlatılmıştır. Fatih Projesi kapsamında 2019 yılına kadar ülke genelindeki bütün okullarda etkileşimli tahta, tablet bilgisayar, internet ağı alt yapısının sağlanması öngörülmüştür.¹⁰ Bu proje her okul için teknolojik altyapı, her derslik için etkileşimli tahta ve kablolu/kablosuz internet bağlantısı, her öğretmen için eğitim bilişim ağına erişim ve ders notları paylaşım alanları, her öğrenci için ise bireysel öğrenim materyalleri ve eğitim bilişim ağına erişim vb. imkânları sunmaktadır.

⁵ Mehmet Korkmaz, *Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme* (Kayseri: Kimlik Yayınları, 2017), 22.

⁶ Cevdet Alkan, *Eğitim Teknolojisi* (Ankara: Anı Yayıncılık, 1998), 14.

⁷ Akt. Tuğba Yanpar Şahin - Soner Yıldırım, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme* (Ankara: Anı Yayıncılık, 1999), 3.

⁸ Halil İbrahim Yalın, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme* (Ankara: Nobel Yayıncılık, 2017), 5-6.

⁹ Korkmaz, *Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*, 22.

¹⁰ Hüseyin Yolcu - Aslan Bayram, "Eitimde Teknoloji Kullanımı: Fatih Projesine Eleştirel Bakış", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 16 (2016): 2112-2113.

Farklı etkenlerle birlikte teknolojinin bu denli eğitime girmesi, eğitim anlayışını da değiştirmiştir. Bugün için eğitim anlayışı “ihtiyaç duyduğu bilgiye nerede, nasıl ulaşacağını bilen, bu bilgileri anlamlandıran, yorumlayan, sentezleyen, transfer eden, yeni bilgiler, yeni çözümler, yeni değerler üretebilen, öğrenmeyi öğrenmiş nitelikli insanların yetiştirilmesi”¹¹ olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla eğitimcilerin görev ve misyonu da değişmiş görünmektedir. Artık eğitimciler sadece öğretene değil; öğrenen ve öğrencilerine öğrenme sürecinde rehberlik eden kişi konumundadır. Yakın zamana kadar eğitimci genellikle, sadece sözlü olarak öğrenciye bilgi aktaran ve öğrencilerin sorularına yanıt veren rolünde görülmekteydi. Günümüz öğretim anlayışında ise bilgi aktarmanın ve soruları cevaplandırmanın yanı sıra öğrencilerin; öğrenme çabasına girmelerini, öğretimde etkin görev almalarını sağlayan ayrıca öğrenme ile ilgili sorunların çözümünde ve bilginin elde edilmesinde kılavuzluk rolü üstlen kişiler olarak görülmeye başlamışlardır.¹² Bundan dolayı dün bilginin tek hakimi olan ve bilgiyi aktaran eğitimciler, bugün öğrenme yollarını da öğretene rehber görevini üstlenmektedirler.

Son dönemlerde öğretim programları; öğretmenlere, derslerin içeriğine ve amacına uygun filmler, haritalar, fotoğraflar, cd-rom’lar, multimedya ve hipermedya ile internet gibi telekomünikasyon araçlarını imkân ölçüsünde kullanmaya teşvik edici biçimde hazırlanmaktadır.¹³ Bu bağlamda örgün ile yaygın eğitim kurumlarında kullanılan öğretim teknolojilerinin din eğitimi sürecinde kullanılması kaçınılmazdır. Çünkü din öğretimi teknolojisi bireylerin dinle ilgili öğretme-öğrenme süreçlerine yardımcı araç, materyal ve ortamları konu edinen bir disiplindir. Din öğretimi teknolojisi, örgün ve yaygın din eğitimi alanlarında ihtiyaç duyulan bilgisayar destekli öğretim araç-gereç ve materyallerinin tasarlanmasını, geliştirilmesini, uygulanmasını ve değerlendirilmesini sağlar. Ayrıca din öğretiminde öğretmen, öğrenci, ortam, zaman gibi değişkenler arasındaki ilişkileri inceler, açıklar ve daha nitelikli bir din öğretimi hizmetinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunur.¹⁴ Bütün bunların gerçekleşmesi için interneti kullanır, dijital ortamlardaki dergi, kitap, resim, belge ve filmlerden yararlanır.¹⁵ Bu aşamada din eğitiminde öğrencinin ulaşması istenen amaçların belirlenmesi, öğrenilecek konunun özelliğine uygun öğretim ilke ve yöntemlerin seçilmesi ile eğitim ortamı, öğretim teknolojisi ve değerlendirme yönteminin kullanılması önem arz etmektedir.¹⁶

Ülkemizde din eğitimi; örgün eğitim içerisinde değerlendirdiğimiz “mesleki din eğitimi” ve “genel din eğitimi”nin yanı sıra Diyanet İşleri Başkanlığı’nca “yaygın din eğitimi” olarak da sürdürülmektedir.¹⁷ Din eğitimi ve din hizmetleri açısından mescit, cami ve Kur’ân kursları gibi yaygın din eğitim kurumları büyük bir boşluğu

¹¹ Fatih Çınar, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarına Yönelik Öğretmen görüşleri”, *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi* 3/5 (2012): 14.

¹² Alpar v.dğr., “Öğrenci Merkezli Eğitimde Eğitim Teknolojileri Uygulamaları”, 21.

¹³ Geçit Yılmaz, “Eğitim, Öğretim Teknolojisi ve İletişim”, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, ed. Küçük Mehmet (Ankara: Nobel Yayıncılık, 2015), 3.

¹⁴ Mehmet Korkmaz, “Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları”, *Bilimname* 2017/33 (29 Mayıs 2017): 36.

¹⁵ Mete Alım, “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (ÖTMG) Dersinin Önemi ve Öğretim Sürecine İlişkin Öneriler”, *Doğu Coğrafya Dergisi* 12/17 (2007): 255.

¹⁶ Özcan Demirel - Esed Yağcı, “Eğitim, Öğretim Teknolojisi ve İletişim”, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*, ed. Özcan Demirel - Altun Eralp (Ankara: Pegem Akedemi, 2009), 11.

¹⁷ Suat Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi* (Ankara: Akçağ Yayınları, 1996), 113.

doldurmaktadır. Bu kurumlar topluma dini doğru, sağlıklı ve huzurlu bir şekilde yaşaması konusunda eğitim ve rehberlik hizmeti yürütmektedirler. Ülkemizde 2018 yılı itibarıyla Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı yaygın din eğitimini yürüten 88.681 cami ve 18.675 Kur'an kursu bulunmaktadır. Bu Kur'an kurslarından 16.159 bini öğretime açık olup, kursa devam eden öğrenci sayısı 1.032.834'e ulaşmış durumdadır.¹⁸ Diğer taraftan özellikle yaz dönemlerinde açılan Kur'an kursları, okul çağındaki çocuk ve gençlerin Kur'an-ı Kerim ve temel dini bilgileri öğrendikleri önemli bir eğitim-öğretim merkezleridir. 2018 yılı Yaz Kur'an kurslarında 74.829 kurs açılmış, bu kurslarda 112.067 öğretici görev yapmış ve 2.671.332 öğrenci din eğitimi almıştır. Bunun yanı sıra camilerde, Kur'an Öğretimi Programı kapsamında 9.368 kurs açılmış, 10.217 öğretici görev yapmış ve 146.522 öğrenci eğitim görmüştür.¹⁹ Bu veriler çerçevesinde din eğitimi konusunda yaygın din eğitim kurumlarının üstlendiği görevin önemi aşikârdır. Ancak din öğretimi alanında teknolojiye yararlanma daha çok örgün eğitim kurumlarında karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar örgün eğitim kurumları oranında olmasa da teknolojiye yaygın din eğitim kurumları da yararlanmaktadır. Yaygın din eğitim sürecinde teknoloji kullanımının örgün eğitime göre düşük olmasının nedenleri arasında yaygın din eğitim kurumlarının öğretim teknolojisi kullanımına uygun olmadığı düşüncesi, din öğretimi yapan din görevlilerinin öğretim teknolojisini kullanma becerisine yeterince sahip olmamaları, ekonomik nedenlerle kurumların öğretim teknolojisi ile donatılamaması ve yönetimin öğretim teknolojileri konusunda yeterli önceliği göstermemesi sayılabilir. Bununla beraber halka dini öğretmek sorumluluğu olan din görevlilerinin²⁰ öğretim teknolojisi konusundaki yeterliliği bu sonucu ortaya çıkarmaktadır. Erken yaşlardan itibaren teknoloji ile iç içe olan yeni nesilleri, aile ve çevre baskısı olmadan, kendi iradeleri ile yaygın din eğitim kurumlarına karşı ilgilerini çekmek, bu kurumlara devamlılığı sağlamak; yeni öğretim ilke ve yöntemleri uygulamak din öğretim teknolojisiyle daha mümkün hale gelebilir. Ayrıca eğitim-öğretim sürecinde öğretim teknolojilerinden yararlanarak çeşitli materyal kullanmak anlamlı öğrenme ve hedeflere ulaşmada katkı sunmaktadır.²¹ Dolayısıyla cami ve Kur'an kursu gibi yaygın din eğitim kurumlarında öğretim teknolojilerinin daha fazla tercih edilmesi günümüz şartlarının bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı cami ve Kur'an kurslarında mevcut teknoloji ile teknolojik materyal kullanım durumunu ve yaygın din eğitiminde teknolojik materyal kullanımına karşı din görevlilerinin tutumunu belirlemektir; ayrıca elde edilen bulguların analizi sonucunda olası sorunları ya da eksiklikleri tespit etmek ve bunların çözümüne ilişkin öneriler sunmaktır. Araştırma, yaygın din eğitim kurumlarında teknoloji kullanımı ve din görevlilerinin teknolojik materyallere karşı tutumlarını belirleme açısından önemlidir. Yaygın din eğitim kurumlarında teknoloji kullanımının ve din öğretiminde teknolojiye ne derece yararlanabildiklerinin bilimsel olarak ortaya koyulması ve din görevlilerine yaygın din eğitim kurumlarında teknoloji kullanımı konusunda öneriler getirilmesinin alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

¹⁸ "T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı", *İstatistikler*, erişim: 16 Kasım 2019, <http://stratejigelistirme.diyamet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>.

¹⁹ "Diyanet İşleri Başkanlığı 2018 Faliyet Raporu", 50, erişim: 16 Kasım 2019, [http://stratejigelistirme.diyamet.gov.tr/Documents/faaliyet_raporu_\(yayın\).pdf](http://stratejigelistirme.diyamet.gov.tr/Documents/faaliyet_raporu_(yayın).pdf).

²⁰ Ahmet Ali Çanakçı, *Yaygın Din Eğitiminde Din Görevlilerin Rolü* (Bursa: Emin Yayınları, 2014), 27.

²¹ Adem Güneş, *Din Öğretimi Materyalleri* (İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2017), 15.

1.Yöntem

1.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Siirt ili merkezinde bulunan yaygın din eğitim kurumlarındaki mevcut teknolojik durumu, din görevlilerinin din öğretim teknolojisi kullanımı ve teknolojik materyal kullanımına bakış açısını, yaygın din eğitim kurumlarında Fatih Projesinin gerekliliği konusunda din görevlilerinin yaklaşımlarını ortaya koymayı amaçlayan bir araştırmadır. Çalışmada nicel araştırma metodlarından tarama (Survey) modeli kullanılarak seçilen çalışma grubuna anket tekniği uygulanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya günümüzdeki bir durumu bulunduğu şartlar içerisinde tanımlamayı amaçlar.²² Anket tekniği ise belirli bir araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmış sorularla çeşitli kimselerin bilgi, tecrübe ve düşüncelerini almak için yapılan soruşturmadır.²³ Çalışmada bu doğrultuda elde edilen bulgular betimlenerek; yaygın din eğitim kurumlarında din öğretimi konusunda teknolojik araçların kullanımı ile ilgili mevcut durum ortaya konmaya çalışılmıştır.

1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada konuya ilişkin verileri toplamak amacıyla anket yöntemi kullanılmış olup, ankette bir soru açık uçlu olmak üzere toplamda 30 soru sorulmuştur. Anket sorularının oluşturulmasında Güneş'in²⁴ Gaziantep ili özelinde yapmış olduğu çalışmasından da istifade edilmiştir. 4 bölümden oluşan bu anket çalışmasının ilk bölümünde katılımcıların kişisel bilgilerine; ikinci bölümünde ise katılımcıların teknolojiyi kullanabilme düzeylerini ortaya koymaya yönelik sorulara yer verilmiştir. Anketimizin üçüncü bölümünde Siirt ilindeki yaygın din eğitim kurumlarında, teknolojik donanımların durumlarına ilişkin sorulara yer verilmiş, mevcut teknolojik donanımlar hakkında bilgi edinilmiştir. Anketimizin dördüncü bölümünde katılımcıların teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç durumu durumlarına ilişkin sorular yöneltilmiş ve din öğretiminde teknolojik materyal kullanımı konusunda görüş ve önerilerini yazmaları amacıyla açık uçlu soru sorulmuştur.

1.2.Evren ve Örneklem

Araştırma evreni, 2018 yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Siirt ili genelinde görev yapmakta olan din görevlileri oluşturmaktadır. Siirt ili genelinde toplamda 765 din görevlisi²⁵ bulunmaktadır. Örneklem grubu olarak seçilen Siirt il merkezinde (merkez ilçe) görev yapmakta olan toplam 255 din görevlisi²⁶ arasından 115'ine anket çalışması uygulanmıştır. Örneklem grubuna uygulanan anketlerin incelenmesi sonucu 100 anket formu değerlendirmeye uygun bulunmuştur.

²² Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayın, 2009), 77.

²³ Suat Cebeci, *Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri* (Bursa: Alfa Yayınları, 1997), 93.

²⁴ Adem Güneş, "DKAB Dersinde Teknolojik Materyal Kullanımı ve DKAB Öğretmenlerinin Teknolojik Materyal Kullanımına Eğilimleri (Gaziantep İli Örneği)", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi XVI/1* (2012): 479-506.

²⁵"Diyanet İşleri Başkanlığı 2017 Yılı İstatistikleri", erişim: 21 Mart 2019, <https://stratejigelistirme.diyanet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>.

²⁶"Diyanet İşleri Başkanlığı Siirt Müftülüğü", erişim: 26 Mart 2019, <https://siirt.diyanet.gov.tr/Sayfalar/ContentDetail.aspx?MenuCategory=Kurumsal2&ContentCategory=personelimiz>.

1.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Din görevlilerinden toplanan veriler için tanımlayıcı istatistiklerden olan frekans, yüzde değerleri hesaplanarak yorumlanmıştır. Değişkenler arasında çapraz tablolar oluşturularak yorumlanmıştır.

1.5.1. Bulgular ve Yorum

Tablo 1. Din Görevlilerinin Kişisel Bilgilerine Ait Özelliklerin Dağılımı (n=100)

Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	37	37,0
Erkek	63	63,0
Mezun olunan okul türü		
Meslek lisesi/ilk ve ortaokul	6	6,0
Açık öğretim lisesi	12	12,0
İmam hatip lisesi	13	13,0
Üniversite	69	69,0
Katılımcıların üniversitede eğitim aldığı bölüm		
Okuduğu bölümü belirtmeyenler	7	7,0
İlahiyat örgün eğitim	16	16,0
İlahiyat (Ön Lisans)	54	54,0
İLİTAM	14	14,0
Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği	3	3,0
İlahiyat harici bölümler	6	6,0
Alanında ihtisaslaşma yapma durumu		
Yapmadım	95	95,0
Yüksek lisans	5	5,0
Görev yapılan yerleşim birimi		

Şehir merkezi	92	92,0
Köy	8	8,0
Yaş		
25-30	33	33,0
31-35	21	21,0
36-40	14	14,0
41-45	18	18,0
46 ve üzeri	14	14,0
Katılımcıların görevli olduğu kurum		
Cami	52	52,0
Kur'ân Kursu	38	38,0
4-6 yaş gurubu Kur'ân Kursu	4	4,0
İl müftülüğü	6	6,0

Ankete katılan din görevlilerinin kişisel bilgilerine ait özelliklere Tablo 1’de ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Araştırmaya katılanların %37,0’ının kadın, %63,0’ının erkek olduğu görülmüştür. Katılımcıların %6,0’ının meslek lisesi/ilk ve ortaokul, %12,0’ının açık öğretim lisesi, %13,0’ının imam hatip lisesi, %69,0’ının üniversite mezunu olduğu görülmüştür. Üniversite mezunu olanların %16,0’ının ilahiyat örgün eğitim, %54,0’ının ilahiyat ön lisans, %14,0’ının İLİTAM, %3,0’ının Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği, %6,0’ının ise diğer branşlardan mezun olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %95,0’ının alanında ihtisaslaşmadığı, %5,0’ının yüksek lisans mezunu olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılanların %92,0’i şehir merkezinde, %8,0’i köyde görev yapmaktadır. Katılımcıların %33,0’ının 25-30, %21,0’ının 31-35, %14,0’ının 36-40, %18,0’ının 41-45, %14,0’ının 46 ve üzeri yaş olarak dağıldığı görülmüştür. Araştırmaya katılanların %52,0’ının cami, %38,0’ının Kur’ân kursu, %4,0’ının 4-6 yaş grubu Kur’ân kursu, %6,0’ının il müftülüğü çalışanlarından oluştuğu görülmüştür. Araştırmaya katılanların büyük oranı üniversite mezunudur ve yaş itibariyle çoğunluğu gençlerden oluşmaktadır.

Tablo 2: Din Görevlilerinin Mesleki Bilgileri

Mesleki deneyim		
1-5 yıl	30	30,0
6-10 yıl	27	27,0
11-15 yıl	10	10,0
16-20 yıl	9	9,0
21 yıl ve üzeri	24	24,0
Ders verme durumu		
Ders vermiyorum	7	7,0
Yaz aylarında veriyorum	19	19,0
Okul döneminde veriyorum	10	10,0
Yıl boyunca veriyorum	64	64,0
Okutulan öğrenci sayısı		
15-20	54	54,0
21-25	20	20,0
26-30	9	9,0
31-35	9	9,0
36 ve üzeri	8	8,0

Katılımcıların %30,0'ının 1-5 yıl, %27,0'ının 6-10 yıl, %10,0'ının 11-15 yıl, %9,0'ının 16-20 yıl, %24,0'ının 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip oldukları tespit edilmiştir. Bunlardan %7,0'ının din dersini vermediği, %19,0'ının sadece yaz aylarında verdiği, %10,0'ının sadece okul döneminde verdiği, %64,0'ının yıl boyunca verdiği tespit edilmiştir. Okuttuğu öğrenci sayısı bakımından katılımcıların %54,0'ının 15-20, %20,0'ının 21-25, %9,0'ının 26-30, %9,0'ının 31-35, %8,0'ının 36 ve üzeri olduğu görülmüştür. Buna göre mesleki deneyim açısından katılımcıların yarısından fazlası 10 yılın altında bir mesleki deneyime sahiptir. Diğer taraftan katılımcılar büyük oranda yıl boyunca din dersi vermekte ve sınıflardaki öğrenci sayısı genelde 15 ila 20 öğrenci arasında değişmektedir.

Tablo 3: Din Dersi Verilen Ortamın Durumu

Din eğitimi için uygun ortam		
Cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak	33	33,0
Sınıf ortamında sırada oturarak	45	45,0
Fark etmez	22	22,0
Mevcut din dersi verilen ortamın durumu		
Cami ortamında yerde oturarak	40	40,0
Cami yanında sınıfta sıralarda	5	5,0
Kur'ân Kursunda yerde oturarak	14	14,0
Kur'ân Kursunda sınıfta sıralarda	38	38,0
Diğer	3	3,0
Din dersi verilen ortamı her açıdan (Teknolojik donanım dahil) yeterli bulma		
Yeterli bulmuyorum	49	49,0
Kısmen yeterli	29	29,0
Yeterli buluyorum	18	18,0
Çok yeterli buluyorum	4	4,0
Okutulan mekânın fiziki şartlarının derslerdeki verimi etkileme durumu		
Hiç etkilemez	9	9,0
Az da olsa etkiler	17	17,0
Etkiler	49	49,0
Çok etkiler	25	25,0

Katılımcıların %40,0'ının cami içerisinde yerde oturarak, %5,0'ünün cami yanında sınıfta sıralarda, %14,0'ünün Kur'ân Kursunda yerde oturarak, %38,0'ünün Kur'ân Kursunda sınıfta sıralarda, %3,0'ünün diğer yerde din dersi verdiği görülmüştür. Katılımcıların "Din eğitimi için hangi mekân daha uygundur" önermesine %33,0'ı cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak, %45,0'ı sınıf ortamında sırada oturarak, %22,0'ı fark etmez yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların %49,0'ünün din dersi verdiğiniz ortamı her açıdan (teknolojik donanım dahil) yeterli bulmadığı, %29,0'ünün kısmen

yeterli bulduğu, %18,0'ının yeterli bulduğu, %4,0'ının çok yeterli bulduğu görülmüştür. Katılımcıların %9,0'ının okuttuğunuz mekânın fiziki şartları dersindeki verimi hiç etkilemediği, %17,0'ının az da olsa etkilediği, %49,0'ının etkilediği, %25,0'ının çok etkilediği tespit edilmiştir. Buna göre din görevlilerinin çoğunluğu din derslerinin sınıflarda işlenmesi taraftarıdır ve mevcut durumda din eğitimi yapılan yerlerin her açıdan yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Tablo 4: Din Görevlilerinin Teknolojik araçları kullanma ve Teknolojik Donanım Durumu

Teknolojik araçları kullanma konusunda katılımcıların kendilerini yeterli görüp görmeme durumu		
Kendini yetersiz görenler	12	12,0
Kendini kısmen yeterli görenler	45	45,0
Kendini yeterli görenler	33	33,0
Kendini oldukça yeterli görenler	10	10,0
Derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duyma durumu		
Hayır	17	17,0
Kısmen	45	45,0
Çoğunlukla	24	24,0
Her zaman	14	14,0
Katılımcıların teknolojik donanım kullanmaya engel durumu		
Kullanmayı yeterince bilmiyorum	15	15,0
Cihazlar verimli çalışmıyor	4	4,0
Kullanacak herhangi bir cihaz yok	39	39,0
Cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil	23	23,0
Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil	11	11,0
Diğer	8	8,0
Din eğitimi için teknolojik donanımlı sınıfın bulunma durumu		
Evet	28	28,0

Hayır	72	72,0
Teknolojik donanımlı bir sınıf oluşturulması için müftülükle görüşme durumu		
Evet	18	18,0
Hayır	82	82,0
Din eğitim yapılan ortamlarda bilgisayar bulunma durumu		
Evet	48	48,0
Hayır	52	52,0
Dersi teknolojik materyallerle işleme durumu		
Evet	39	39,0
Hayır	61	61,0
Katılımcıların dersi teknolojik materyalle işlediği zaman öğrenci motivasyonunda yaşanan olumlu değişim		
Hiç olmadı	22	22,0
Az oldu	24	24,0
Oldu	39	39,0
Çok oldu	15	15,0
Derslerde kullanmak için powerpoint programı ile sunum hazırlama durumu		
Evet, yaptım	13	13,0
Hayır, yapmadım	87	87,0
Katılımcıların powerpoint programı ile hiç sunum hazırlamayışının nedeni		
Powerpoint programı nedir bilmiyorum	17	17,0
Projeksiyon bulunmadığından	21	21,0
Hazırlamayı bilmiyorum	15	15,0
Yeterince vakit bulamıyorum	18	18,0
Ders işlenecek ortamda teknoloji kullanma ortamı	12	12,0

bulunmamaktadır		
İhtiyaç duymuyorum	17	17,0
Katılımcıların teknolojik materyalleri kullanma ihtiyacı hissettiği öğrenme alanı		
İnanç konusunda	4	4,0
İbadet konularında	17	17,0
Siyer	10	10,0
Kur'ân	42	42,0
Ahlak konularında	15	15,0
Hepsi	12	12,0
Katılımcıların öğrencilerle dini film izleme durumu		
Evet, izledim	39	39,0
Hayır, izlemedim	61	61,0

Teknolojik araçları kullanma konusunda katılımcıların %12,0'nın kendini yetersiz, %45,0'nin orta derecede yeterli, %33,0'nin yeterli, %10,0'nin çok yeterli gördüğü tespit edilmiştir. Bunlardan %17,0'nin derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duymadığı, %45,0'nin kısmen ihtiyaç duyduğu, %24,0'nin çoğunlukla ihtiyaç duyduğu, %14,0'nin her zaman ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların teknoloji kullanmaya engel durumlarının %15,0'nin teknolojiyi kullanmayı yeterince bilmiyor, %4,0'nin cihazlar verimli çalışmıyor, %39,0'nin kullanacak herhangi bir cihaz yok, %23,0'nin cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil, %11,0'nin Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil, %8,0'nin diğer engel durumlarının olduğu görülmüştür. Katılımcıların %28,0'nin ders için teknolojik donanımlı ortamın var olduğu, %72,0'nin ders için teknolojik donanımlı ortamın olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %18,0'nin teknolojik donanımlı bir sınıf oluşturulması için müftülükle görüşüldüğü, %82,0'nin ise görüşmediği tespit edilmiştir. Katılımcıların %48,0'nin derslerde faydalanılacak dizüstü bilgisayarın olduğu, %52,0'nin olmadığı görülmüştür. Katılımcıların %39,0'nin dersi teknolojik materyallerle işlediği, %61,0'nin dersi teknolojik materyallerle işlemediği görülmüştür. Katılımcıların %22,0'nin dersi teknolojik materyalle işlediğinde öğrencide hiç motivasyon olmadığı, %24,0'nin az olduğu, %39,0'nin değişim olduğu, %15,0'nin çok etkili olduğu görülmüştür. Katılımcıların %13,0'nin derslerde kullanmak için powerpoint programı ile sunum hazırladığı, %87,0'nin ise hazırlamadığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların powerpoint programı ile hiç sunum hazırlamama nedeninin %17,0'nin powerpoint programı nedir bilmediği, %21,0'nin projeksiyon aleti bulunmadığından, %15,0'nin powerpoint hazırlamayı bilmediğinden, %18,0'nin yeterince vakit bulamadığından, %12,0'nin ders işlenecek ortamda teknoloji kullanma ortamı bulunmadığından, %17,0'nin ihtiyaç duymadığından olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılanların %4,0'ının inanç konusunda, %17,0'ının ibadet konusunda, %10,0'ının siyer, %42,0'ının Kur'ân, %15,0'ının ahlak konusunda, %12,0'ının hepsiyle ilgili teknolojik materyalleri kullanma ihtiyacı hissettiği tespit edilmiştir. Katılımcıların %30,0'ının eğitim-öğretim teknolojileriyle ilgili daha önce hizmet içi eğitime katıldığı, %70,0'ının katılmadığı görülmüştür. Katılımcıların %39,0'ının öğrencileriyle dini film izledikleri görülmüştür, %61,0'ının izlemediği tespit edilmiştir. Teknolojiyi kullanma konusunda din görevlileri daha çok kendilerini orta derecede yeterli görmektedir. Bununla birlikte büyük oranda ders ortamlarının teknolojik donanıma sahip olmadığı ancak bu konunun çözümü için din görevlilerince bir girişimde bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 5: Din Görevlilerinin Teknolojik Materyal Kullanımı Konusunda Hizmet İçi Eğitim ve Fatih Projesinin Yaygın Eğitim Kurumlarındaki İhtiyaç Durumu

Katılımcıların eğitim-öğretim teknolojileriyle ilgili daha önce hizmet içi eğitime katılma durumu		
Katıldım	30	30,0
Katılmadım	70	70,0
Katılımcıların teknoloji kullanımı ile ilgili bir hizmet içi eğitime ihtiyaç duyma durumu		
Evet, var	60	60,0
Hayır, yok	22	22,0
Böyle bir Kursu olumsuz karşılarım	3	3,0
Fark etmez	15	15,0
Katılımcıların Fatih Projesinin Kur'ân kurslarında uygulanmasını isteme ve ihtiyaç duyma durumu		
Evet	92	92,0
Hayır	8	8,0
Katılımcıların Fatih Projesinin camide uygulanmasını isteme ve ihtiyaç duyma durumu		
Evet	83	83,0
Hayır	17	17,0

Daha önce hizmet içi eğitime katılma durumuna baktığımızda katılımcıların %30,0 katıldığını, %70,0 ise teknolojik materyal kullanımı konusunda herhangi bir hizmet içi eğitime katılmadığını belirtmiştir. Katılımcılardan %60,0'ının teknoloji kullanımı ile ilgili bir hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğu, %22,0'ının ihtiyaç duymadığı, %3,0'ının

böyle bir Kursu olumsuz karşıladığı, %15,0'ı için ihtiyaç durumunun fark etmez olduğu görülmüştür. Katılımcıların %92,0'ı Fatih projesini Kur'ân kurslarında ihtiyaç olarak görmekte ve uygulamasını istemektedir, %8,0'ı ise ihtiyaç olarak görmemekte ve uygulanmasını istememektedir. Diğer taraftan Fatih Projesinin camilerde ihtiyaç olduğunu düşünen ve uygulanmasını isteyen katılımcı oranı %83,0 iken; ihtiyaç olmadığını söyleyen ve uygulanmasını istemeyenlerin oranı ise %17,0'dır. Elde edilen bulgular sonucunda din görevlileri yaygın din eğitim kurumlarının teknolojik altyapılarının güçlendirilmesini desteklediklerini ve bunun yanı sıra din görevlilerinin çoğunluğunun teknolojik materyal kullanımı konusunda hiç bir eğitim görmediklerini ve bu konuda hizmet içi eğitim almak için istekli olduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 6. Katılımcıların Yaşa Göre Teknolojik Araçları Kullanma Konusunda Kendini Değerlendirme Durumu Dağılımı

Teknolojik araçları kullanma konusunda kendinizi değerlendiriniz	Yaş									
	25-30		31-35		36-40		41-45		46 ve üzeri	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yetersiz	2	6,1	2	9,5	2	14,3	3	16,6	3	21,4
Orta derecede yeterli	10	30,3	10	47,6	7	50,0	10	55,6	8	57,2
Yeterli	14	42,4	7	33,4	4	28,6	5	27,8	3	21,4
Çok yeterli	7	21,2	2	9,5	1	7,1	0	0,0	0	0,0
Toplam	33	100	21	100	14	100	18	100	14	100

Katılımcıların yaşa göre teknolojik araçları kullanma konusunda kendilerini yeterli görüp görmeme durumu incelendiğinde 25-30 yaş grubunun %6,1'inin yetersiz, %30,3'ünün orta derecede yeterli, %42,4'ünün yeterli, %21,2'sinin çok yeterli, 31-35 yaş grubunun %9,5'inin yetersiz, %47,6'sının orta derecede yeterli, %33,4'ünün yeterli, %9,5'inin çok yeterli, 36-40 yaş grubunun %14,3'ünün yetersiz, %50,0'ının orta derecede yeterli, %28,6'sının yeterli, %7,1'inin çok yeterli, 41-45 yaş grubunun %16,6'sının yetersiz, %55,6'sının orta derecede yeterli, %27,8'inin yeterli, 46 ve üzeri yaş grubunun %21,4'ünün yetersiz, %57,2'sinin orta derecede yeterli, %21,4'ünün yeterli olduğu görülmüştür. Tablo 6'ya göre yaş durumu ilerledikçe teknoloji kullanımında kendisini yetersiz görenlerin oranları artmış ve çok yeterli görenlerin oranları ise azalmıştır. Dolayısıyla ileri yaştaki din görevlilerine göre yeni yetişen genç kuşak din görevlileri teknolojiye daha hakim diyebiliriz.

Tablo 7. Yaşa Göre Derste Teknolojik Materyal Kullanmaya İhtiyaç Duyma Durumu Dağılımı

Derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duyma durumu	Yaş									
	25-30		31-35		36-40		41-45		46 ve üzeri	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hayır	8	24,2	2	9,5	0	0,0	3	16,7	4	28,6
Kısmen	11	33,3	13	61,9	9	64,3	8	44,4	4	28,6
Çoğunlukla	13	39,4	4	19,0	3	21,4	1	5,6	3	21,4
Her zaman	1	3,0	2	9,5	2	14,3	6	33,3	3	21,4
Toplam	33	100	21	100	14	100	18	100	14	100

Katılımcıların yaşa göre derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duyma durum dağılımı incelendiğinde; 25-30 yaş grubunun %24,2'sinin hayır, %33,3'ünün kısmen, %39,4'ünün çoğunlukla, %3,0'ünün her zaman, 31-35 yaş grubunun %9,5'inin hayır, %61,9'unun kısmen, %19,0'ünün çoğunlukla, %9,5'inin her zaman, 36-40 yaş grubunun %64,3'ünün kısmen, %21,4'ünün çoğunlukla, %14,3'ünün her zaman, 41-45 yaş grubunun %16,7'sinin hayır, %44,4'ünün kısmen, %5,6'sının çoğunlukla, %33,3'ünün her zaman, 46 ve üzeri yaş grubunun %28,6'sının hayır, %28,6'sının kısmen, %21,4'ünün çoğunlukla, %21,4'ünün her zaman ihtiyaç duyma durumunun olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda 25-30 yaş gurubu çoğunlukla derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duyarken, 31-45 yaş arası guruplar ise kısmen teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanı sıra 46 ve üzeri yaş gurubu geneli derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duymamaktadır. Bunun nedeni olarak ileriki yaşlardaki din görevlilerinin derse teknolojiyi entegre edememeleri ile klasik yöntemlerin yeterli olacağı düşüncesi olabilir.

Tablo 8. Yaşa Göre Teknolojik Donanım Kullanmaya Engel Durumun Dağılımı

Teknolojik donanım kullanmaya engel durum	Yaş									
	25-30		31-35		36-40		41-45		46 ve üzeri	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kullanmayı yeterince bilmiyorum	2	6,1	2	9,5	2	14,3	5	27,8	4	28,6
Cihazlar verimli çalışmıyor	3	9,1	1	4,8	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Kullanacak herhangi	15	45,5	7	33,3	9	64,3	2	11,1	6	42,9

bir cihaz yok										
Cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil	4	12,1	5	23,8	2	14,3	10	55,6	2	14,3
Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil	2	6,1	5	23,8	1	7,1	1	5,6	2	14,3
Diğer	7	21,2	1	4,8	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Toplam	33	100	21	100	14	100	18	100	14	100

Katılımcıların yaşa göre teknolojik donanım kullanmaya engel durum dağılımı incelendiğinde 25-30 yaş grubunun %6,1'inin kullanmayı yeterince bilmiyorum, %9,1'inin cihazlar verimli çalışmıyor, %45,5'inin kullanacak herhangi bir cihaz yok, %12,1'inin cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil, %6,1'inin Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil, %21,2'sinin diğer engeller, 31-35 yaş grubunun %9,5'inin kullanmayı yeterince bilmiyorum, %4,8'inin cihazlar verimli çalışmıyor, %33,3'ünün kullanacak herhangi bir cihaz yok, %23,8'inin cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil, %23,8'inin Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil, %4,8'inin diğer engeller, 36-40 yaş grubunun %14,3'ünün kullanmayı yeterince bilmiyorum, %64,3'ünün kullanacak herhangi bir cihaz yok, %14,3'ünün cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil, %7,1'inin Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil, 41-45 yaş grubunun %27,8'inin kullanmayı yeterince bilmiyorum, %11,1'inin kullanacak herhangi bir cihaz yok, %55,6'sının cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil, %5,6'sının Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil, 46 ve üzeri yaş grubunun %28,6'sının kullanmayı yeterince bilmiyorum, %42,9'unun kullanacak herhangi bir cihaz yok, %14,3'ünün cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil, %14,3'ünün Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil şeklinde kullanmaya engel durumlarının dağıldığı görülmüştür. Yukarıdaki verilere göre 41-45 yaş gurupları hariç diğer yaş gurupları teknolojinin kullanılmamasını, her hangi bir teknolojik öğretim araç-gerecinin olmamasını neden olarak göstermişlerdir. 41-45 yaş gurubunun çoğunluğu ise teknolojinin kullanılmamasını, cami ortamının derslerde teknoloji kullanımına uygun olmamasını sebep olarak öne sürmüşlerdir.

Tablo 9. Yaşa Göre Teknoloji Kullanımı ile İlgili Bir Hizmet İçi Eğitime İhtiyaç Durumu Dağılımı

Teknoloji kullanımı ile ilgili bir hizmet içi eğitime ihtiyaç durumu	Yaş									
	25-30		31-35		36-40		41-45		46 ve üzeri	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet, var	20	60,6	11	52,4	11	78,6	10	55,6	8	57,1

Hayır, yok	5	15,2	5	23,8	2	14,3	6	33,3	4	28,6
Böyle bir Kursu olumsuz karşılarım	1	3,0	0	0,0	1	7,1	1	5,6	0	0,0
Fark etmez	7	21,2	5	23,8	0	0,0	1	5,6	2	14,3
Toplam	33	100	21	100	14	100	18	100	14	100

Katılımcıların yaşa göre teknoloji kullanımı ile ilgili bir hizmet içi eğitime ihtiyaç durumu dağılımı incelendiğinde 25-30 yaş grubunun %60,6'sının evet, var, %15,2'sinin hayır, yok, %3,0'ının böyle bir Kursu olumsuz karşılarım, %21,2'sinin fark etmez, 31-35 yaş grubunun %52,4'ünün evet, var, %23,8'inin hayır, yok, %23,8'inin fark etmez, 36-40 yaş grubunun %78,6'sının evet, var, %14,3'ünün hayır, yok, %7,1'inin böyle bir Kursu olumsuz karşılarım, 41-45 yaş grubunun %55,6'sının evet, var, %33,3'ünün hayır, yok, %5,6'sının böyle bir Kursu olumsuz karşılarım, %5,6'sının fark etmez, 46 ve üzeri yaş grubunun %57,1'inin evet, var, %28,6'sının hayır, yok, %14,3'ünün fark etmez şeklin dağıldığı görülmüştür. Bu durumda bütün yaş gurupları tarafından teknoloji kullanımı ile ilgili bir hizmet içi eğitime ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Yaşa Göre Dersi Teknolojik Materyallerle İşleme Durumu Dağılımı

Dersi teknolojik materyallerle işleme durumu	Yaş									
	25-30		31-35		36-40		41-45		46 ve üzeri	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	17	51,5	12	57,1	5	35,7	2	11,1	3	21,4
Hayır	16	48,5	9	42,9	9	64,3	16	88,9	11	78,6
Toplam	33	100	21	100	14	100	18	100	14	100

Katılımcıların yaşa göre dersi teknolojik materyallerle işleme durumu dağılımı incelendiğinde 25-30 yaş grubunun %51,5'inin evet, %48,5'inin hayır, 31-35 yaş grubunun %57,1'inin evet, %42,9'unun hayır, 36-40 yaş grubunun %35,7'sinin evet, %64,3'ünün hayır, 41-45 yaş grubunun %88,9'unun hayır, %11,1'inin evet, 46 ve üzeri yaş grubunun %21,4'ünün evet, %78,6'sının hayır şeklin dağıldığı görülmüştür. Bu durumda 35 yaş altı gurupların çoğunluğunun din öğretiminde teknolojiyi kullandıkları görülürken, 36 yaş üstü gurupların büyük çoğunluğunun din öğretiminde teknolojiden yararlanmadıkları görülmüştür.

Tablo 11. Üniversitede Mezun Olduğu Bölüme Göre Din Eğitimi Ortamının Uygunluk Durumu

Din eğitimi için hangi mekân daha uygundur	Yükseköğretim Durumu											
	Üniversite Okumadım		İlahiyat Örgün Eğitim		İlahiyat Ön Lisans		İlitam		Din Kül. Ve Ah. Bil. Öğr.		İlahiyat Harici Bölümler	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak	2	28,6	3	18,8	21	38,9	5	35,7	1	33,3	1	16,7
Sınıf ortamında sırada oturarak	4	57,1	6	37,5	24	44,4	6	42,9	2	66,7	3	50,0
Fark etmez	1	14,3	7	43,8	9	16,7	3	21,4	0	0,0	2	33,3
Toplam	7	100	16	100	54	100	14	100	3	100	6	100

Ankete katılanların üniversitede bitirdiği bölüme göre din eğitimi için hangi mekân daha uygundur dağılımı incelendiğinde üniversite okumayan grubun %28,6'sının Cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak, %57,1'inin sınıf ortamında sırada oturarak, %14,3'ünün fark etmez, ilahiyat örgün eğitim grubunun %18,8'inin Cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak, %37,5'inin sınıf ortamında sırada oturarak, %43,8'inin fark etmez, ilahiyat ön lisans grubunun %38,9'unun Cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak, %44,4'ünün sınıf ortamında sırada oturarak, %16,7'sinin fark etmez, İLİTAM grubunun %35,7'sinin Cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak, %42,9'unun sınıf ortamında sırada oturarak, %21,4'ünün fark etmez, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği grubunun %33,3'ünün Cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak, %66,7'sinin sınıf ortamında sırada oturarak, ilahiyat harici bölümler grubunun %16,7'sinin Cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak, %50,0'ının sınıf ortamında sırada oturarak, %33,3'ünün fark etmez olduğu görülmüştür. Tabloya göre üniversite okumayan ile İlahiyat ön lisans, İLİTAM ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği mezunları din öğretimi ortamının, sınıf ortamında sırada oturarak daha uygun olduğunu belirtirken, ilahiyat örgün eğitim mezunlarının çoğunluğu fark etmez olarak belirtmiştir.

Tablo 12. Üniversitede Mezun Olduğu Bölüme Göre Din Dersi Verilen Ortamı Her Açıdan (Teknolojik Donanım Dahil) Yeterli Bulma Durumu Dağılımı

Din dersi verdiğiniz ortamı her açıdan (Teknolojik Donanım dahil) yeterli bulma	Yükseköğrenim Durumu											
	Üniver site Okuma dım		İlahiyat Örgün Eğitim		İlahiyat Ön lisans Öğretim		İlitam		Din Kül. Ve Ah. Bil. Öğr.		İlahiyat Harici Bölümle r	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yeterli bulmuyorum	1	14,3	5	31,3	26	48,1	10	71,4	2	66,7	5	83,3
Kısmen yeterli	2	28,6	8	50,0	16	29,6	2	14,3	0	0,0	1	16,7
Yeterli buluyorum	4	57,1	2	12,5	9	16,7	2	14,3	1	33,3	0	0,0
Çok yeterli buluyorum	0	0,0	1	6,3	3	5,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Toplam	7	100	16	100	54	100	14	100	3	100	6	100

Katılımcıların üniversitede bitirdiği bölüme göre din dersi verdiği ortamı her açıdan (teknolojik donanım dahil) yeterli bulma dağılımı incelendiğinde üniversite okumayan grubun %14,3'ünün yeterli bulmadığı, %28,6'sının kısmen yeterli bulduğu, %57,1'inin yeterli bulduğu, ilahiyat örgün eğitim grubunun %31,3'ünün yeterli bulmadığı, %50,0'ının kısmen yeterli bulduğu, %12,5'inin yeterli bulduğu, %6,3'ünün çok yeterli bulduğu, ilahiyat ön lisans grubunun %48,1'inin yeterli bulmadığı, %29,6'sının kısmen yeterli bulduğu, %16,7'sinin yeterli bulduğu, %5,6'sının çok yeterli bulduğu, İLİTAM grubunun %71,4'ünün yeterli bulmadığı, %14,3'ünün kısmen yeterli bulduğu, %14,3'ünün yeterli bulduğu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği grubunun %66,7'sinin yeterli bulmadığı, %33,3'ünün yeterli bulduğu, ilahiyat harici bölümler grubunun %83,3'ünün yeterli bulmadı, %16,7'sinin kısmen yeterli bulduğu tespit edilmiştir. Buna göre üniversite bitirmeyenlerin çoğunluğu din dersi verdiği ortamı yeterli bulurken, ilahiyat örgün eğitim mezunlarının çoğunluğu kısmen yeterli bulmaktadır. Bunun yanı sıra ilahiyat ön lisans, İLİTAM, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği mezunları ile diğer grupta yer alanların çoğunluğu din dersi verdikleri ortamı yeterli bulmamaktadır.

Tablo 13. Üniversitede Mezun Olduğu Bölüme Göre Teknolojik Araçları Kullanma Konusunda Kendini Değerlendirme Durumu Dağılımı

Teknolojik araçları kullanma konusunda kendinizi değerlendiriniz	Yükseköğrenim Durumu											
	Üniversite Okumadım		İlahiyat Örgün Eğitim		İlahiyat Ön Lisans		İlitam		Din Kül. Ve Ah. Bil. Öğr.		İlahiyat Harici Bölümler	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yetersiz	1	14,3	3	18,8	7	13,0	0	0,0	0	0,0	1	16,7
Orta derecede yeterli	4	57,1	7	43,8	26	48,1	6	42,9	1	33,3	1	16,7
Yeterli	2	28,6	4	25,0	18	33,3	6	42,9	1	33,3	2	33,3
Çok yeterli	0	0,0	2	12,5	3	5,6	2	14,3	1	33,3	2	33,3
Toplam	7	100	16	100	54	100	14	100	3	100	6	100

Katılımcıların üniversitede bitirdiği bölüme göre teknolojik araçları kullanma konusunda kendilerini değerlendirme durumu incelendiğinde; üniversite okumayan grubun %14,3'ünün yetersiz, %57,1'inin orta derecede yeterli, %28,6'sının yeterli, ilahiyat örgün eğitim grubunun %18,8'inin yetersiz, %43,8'inin orta derecede yeterli, %25,0'ının yeterli, %12,5'inin çok yeterli, ilahiyat ön lisans grubunun %13,0'ının yetersiz, %48,1'inin orta derecede yeterli, %33,3'ünün yeterli, %5,6'sının çok yeterli, İLİTAM grubunun %42,9'unun orta derecede yeterli, %42,9'unun yeterli, %14,3'ünün çok yeterli, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği grubunun %33,3'ünün orta derecede yeterli, %33,3'ünün yeterli, %33,3'ünün çok yeterli, ilahiyat harici bölümler grubunun %16,7'sinin yetersiz, %16,7'sinin orta derece yeterli %33,3'ünün yeterli, %33,3'ünün çok yeterli olduğu görülmüştür. Genel olarak bütün guruplar teknoloji kullanmada kendini kısmen yeterli görürken, üniversite okumayanlar, ilahiyat örgün eğitim ve ilahiyat ön lisans okuyanlar arasında kendini yetersiz bulanların varlığı görülmektedir.

Tablo 14. Üniversitede Mezun Olduğu Bölüme Göre Derste Teknolojik Araçları Kullanma İhtiyacı Duyma Durumu Dağılımı

Derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duyma durumu	Yükseköğrenim Durumu											
	Üniversite Okumadım		İlahiyat Örgün Eğitim		İlahiyat Ön Lisans		İlitam		Din Kül. Ve Ah. Bil. Öğr.		İlahiyat Harici Bölümler	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hayır	3	42,9	3	18,8	11	20,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0

Kısmen	4	57,1	7	43,8	23	42,6	8	57,1	2	66,7	1	16,7
Çoğunlukla	0	0,0	4	25,0	11	20,4	6	42,9	0	0,0	3	50,0
Her zaman	0	0,0	2	12,5	9	16,7	0	0,0	1	33,3	2	33,3
Toplam	7	100	16	100	54	100	14	100	3	100	6	100

Katılımcıların üniversitede bitirdiği bölüme göre derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duyma durumu dağılımı incelendiğinde üniversite okumayan grubun %42,9'unun hayır, %57,1'inin kısmen, ilahiyat örgün eğitim grubunun %18,8'inin hayır, %43,8'inin kısmen, %25,0'ünün çoğunlukla, %12,5'inin her zaman, ilahiyat ön lisans grubunun %20,4'ünün hayır, %42,6'sının kısmen, %20,4'ünün çoğunlukla, %16,7'sinin her zaman, İLİTAM grubunun %57,1'inin kısmen, %42,9'unun çoğunlukla, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği grubunun %66,7'sinin kısmen, %33,3'ünün her zaman, ilahiyat harici bölümler grubunun %16,7'sinin kısmen, %50,0'ünün çoğunlukla, %33,3'ünün her zaman ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Bu durumda İLİTAM, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği ve ilahiyat harici diğer bölümlerden mezun olanların tamamı derslerde teknolojik materyal kullanma ihtiyacı hissederken, üniversite okumayanların, ilahiyat örgün eğitim ve ilahiyat ön lisans mezunlarının büyük çoğunluğu derslerde teknolojik materyal kullanma ihtiyacı duymaktadır. Ancak üniversite bitirmeyenlerin derslerde teknolojik materyal ihtiyacı duymama oranının (%42,9) yüksekliği dikkat çekmektedir.

Tablo 15. Görevli Olduğu Dini Kuruma Göre Din Dersi Verdiğiniz Ortamı Her Açıdan (Teknolojik Donanım Dahil) Yeterli Bulma Durumu Dağılımı

Din dersi verdiğiniz ortamı her açıdan (Teknolojik Donanım dahil) yeterli bulma	Görevli Olduğu Dini Kurum							
	Cami		Kur'ân Kursu		4-6 yaş Gurubu Kur'ân Kursu		İl Müftülüğü	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Yeterli bulmuyorum	31	59,6	13	34,2	3	75,0	2	33,3
Kısmen yeterli	14	26,9	11	28,9	0	0,0	4	66,7
Yeterli buluyorum	4	7,7	13	34,2	1	25,0	0	0,0
Çok yeterli buluyorum	3	5,8	1	2,6	0	0,0	0	0,0
Toplam	52	100	38	100	4	100	6	100

Ankete katılanların görevli olduğu dini kuruma göre din dersi verdiği ortamı her açıdan (teknolojik donanım dahil) yeterli bulma dağılımı incelendiğinde; cami grubunun %59,6'sının yeterli bulmadığı, %26,9'unun kısmen yeterli bulduğu, %7,7'sinin yeterli bulduğu, %5,8'inin çok yeterli bulduğu, Kur'ân Kursu grubunun %34,2'sinin yeterli bulmadığı, %28,9'unun kısmen yeterli bulduğu, %34,2'sinin yeterli bulduğu,

%2,6'sının çok yeterli bulduğu, 4-6 yaş gurubu Kur'ân Kursu grubunun %75,0'ının yeterli bulmadığı, %25,0'ının yeterli bulduğu, il müftülüğü grubunun %33,3'ünün yeterli bulmadığı, %66,7'sinin kısmen yeterli bulduğu tespit edilmiştir. Tabloya bakıldığında katılımcılar tarafından genel olarak yaygın din eğitim kurumlarının ders ortamları donanım açısından yetersiz bulunurken, 4-6 yaş Kur'ân Kursu grubu eğitim ortamının donanımını çok yetersiz bulmaktadır.

Tablo 16. Görevli Olduğu Dini Kuruma Göre Teknolojik Araçları Kullanma Konusunda Kendini Değerlendirme Durumu Dağılımı

Teknolojik araçları kullanma konusunda kendinizi değerlendiriniz	Görevli Olduğu Dini Kurum							
	Cami		Kur'ân Kursu		4-6 yaş Gurubu Kur'ân Kursu		İl Müftülüğü	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Yetersiz	9	17,3	2	5,3	0	0,0	1	16,7
Orta derecede yeterli	25	48,1	18	47,4	1	25,0	1	16,7
Yeterli	13	25,0	15	39,5	2	50,0	3	50,0
Çok yeterli	5	9,6	3	7,9	1	25,0	1	16,7
Toplam	52	100	38	100	4	100	6	100

Katılımcıların görevli olduğu dini kuruma göre teknolojik araçları kullanma konusunda kendilerini değerlendirme durumu incelendiğinde cami gurubunun %17,3'ünün yetersiz, %48,1'inin orta derecede yeterli, %25,0'mın yeterli, %9,6'sının çok yeterli, Kur'ân Kursu grubunun %5,3'ünün yetersiz, %47,4'ünün orta derecede yeterli, %39,5'inin yeterli, %7,9'unun çok yeterli, 4-6 yaş gurubu Kur'ân Kursu grubunun %25,0'ının orta derecede yeterli, %50,0'mın yeterli, %25,0'mının çok yeterli, il müftülüğü grubunun %16,7'sinin yetersiz, %16,7'sinin orta derecede yeterli, %50,0'mın yeterli, %16,7'sinin çok yeterli olduğu görülmüştür.. Cami ve Kur'ân Kursu gurupları teknoloji kullanımında kendilerini orta derece yeterli görürken, 4-6 yaş gurubu Kur'ân Kursu grubu ile il müftülüğü gurubu teknolojik araçları kullanmada kendilerini daha yeterli bulmaktadırlar.

Tablo 17. Görevli Olduğu Dini Kuruma Göre Derste Teknolojik Materyal Kullanmaya İhtiyaç Duyma Durumu Dağılımı

Derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duyma durumu	Görevli Olduğu Dini Kurum							
	Cami		Kur'ân Kursu		4-6 yaş Gurubu Kur'ân Kursu		İl Müftülüğü	
	n	%	n	%	n	%	n	%

Hayır	8	15,4	8	21,1	1	25,0	0	0,0
Kısmen	23	44,2	18	47,4	0	0,0	4	66,7
Çoğunlukla	9	17,3	11	28,9	2	50,0	2	33,3
Her zaman	12	23,1	1	2,6	1	25,0	0	0,0
Toplam	52	100	38	100	4	100	6	100

Katılımcıların görevli olduğu dini kuruma göre derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duyma durumu dağılımı incelendiğinde cami gurubunun %15,4'ünün hayır, %44,2'sinin kısmen, %17,3'ünün çoğunlukla, %23,1'inin her zaman, Kur'ân Kursu grubunun %21,1'inin hayır, %47,4'ünün kısmen, %28,9'unun çoğunlukla, %2,6'sının her zaman, 4-6 yaş gurubu Kur'ân Kursu grubunun %25,0'ünün hayır, %50,0'ünün kısmen, %25,0'ünün her zaman, il müftülüğü grubunun %66,7'sinin kısmen, %33,3'ünün çoğunlukla ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Tabloya göre derslerde teknolojik materyal kullanmaya daha çok ihtiyaç duyan kesim 4-6 yaş gurubu Kur'ân Kursu öğretmenlerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Görevli Olduğu Dini Kuruma Göre Powerpoint Programı İle Sunu Hazırlama Nedeni Dağılımı

Powerpoint programı ile hiç sunu hazırlamayışınızın nedeni	Görevli Olduğu Dini Kurum							
	Cami		Kur'ân Kursu		4-6 yaş Gurubu Kur'ân Kursu		İl Müftülüğü	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Powerpoint programı nedir bilmiyorum	13	25,0	3	7,9	0	0,0	1	16,7
Projeksiyon aleti bulunmadığından	12	23,1	7	18,4	2	50,0	0	0,0
Hazırlamayı bilmiyorum	8	15,4	6	15,8	1	25,0	0	0,0
Yeterince vakit bulamıyorum	5	9,6	11	28,9	0	0,0	2	33,3
Ders işlenecek ortamda teknoloji kullanma ortamı bulunmamaktadır	7	13,5	3	7,9	0	0,0	2	33,3
İhtiyaç duymuyorum	7	13,5	8	21,1	1	25,0	1	16,7

Toplam	52	100	38	100	4	100	6	100
---------------	----	-----	----	-----	---	-----	---	-----

Katılımcıların görevli olduğu dini kuruma göre powerpoint programı ile hiç sunum hazırlamama nedeni değişkenleri arasındaki dağılım incelendiğinde cami gurubunun %25,0'nin powerpoint programı nedir bilmiyorum, %23,1'inin projeksiyon aleti bulunmadığından, %15,4'ünün hazırlamayı bilmiyorum, %9,6'sının yeterince vakit bulamıyorum, %13,5'inin ders işlenecek ortamda teknoloji kullanma ortamı bulunmamaktadır, %13,5'inin ihtiyaç duymuyorum, Kur'ân Kursu grubunun %7,9'unun powerpoint programı nedir bilmiyorum, %18,4'ünün projeksiyon aleti bulunmadığından, %15,8'inin hazırlamayı bilmiyorum, %28,9'unun yeterince vakit bulamıyorum, %7,9'unun ders işlenecek ortamda teknoloji kullanma ortamı bulunmamaktadır, %21,1'inin ihtiyaç duymuyorum, 4-6 yaş gurubu Kur'ân Kursu grubunun %50,0'nin projeksiyon aleti bulunmadığından, %25,0'nin hazırlamayı bilmiyorum, %25,0'nin ihtiyaç duymuyorum, il müftülüğü grubunun %16,7'sinin powerpoint programı nedir bilmiyorum, %33,3'ünün yeterince vakit bulamıyorum, %33,3'ünün ders işlenecek ortamda teknoloji kullanma ortamı bulunmamaktadır, %16,7'sinin ihtiyaç duymuyorum şeklinde dağıldığı tespit edilmiştir. Tabloya göre grupların büyük çoğunluğu powerpoint programı kullanmama nedenini farklı sebeplerle açıklarken, 4-6 yaş gurubu Kur'ân Kursu öğretmenleri projeksiyon bulunmadığından powerpoint programı kullanmadıklarını dile getirmişlerdir.

Tablo 19. Görevli Olduğu Dini Kuruma Göre Fatih Projesinin Kur'ân Kurslarında İhtiyaç Duyma ve Uygulanmasını İsteme Durumu Dağılımı

Fatih Projesinin Kur'ân kurslarında ihtiyaç ve uygulanmasını isteme durumu	Görevli Olduğu Dini Kurum							
	Cami		Kur'ân Kursu		4-6 yaş Gurubu Kur'ân Kursu		İl Müftülüğü	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	48	92,3	34	89,5	4	100,0	6	100,0
Hayır	4	7,7	4	10,5	0	0,0	0	0,0
Toplam	52	100	38	100	4	100	6	100

Katılımcıların görevli olduğu dini kuruma göre Fatih Projesinin Kur'ân kurslarında ihtiyaç duyma ve uygulanmasını isteme durumu dağılımı incelendiğinde cami gurubunun %92,3'ünün evet, %7,7'sinin hayır, Kur'ân Kursu grubunun %89,5'inin evet, %10,5'inin hayır, 4-6 yaş gurubu Kur'ân Kursu grubunun %100,0'nin evet, il müftülüğü grubunun %100,0'nin evet olduğu görülmüştür. Buna göre din görevlileri Kur'ân Kursunda Fatih projesini bir ihtiyaç olarak görmekte ve uygulanmasını istemektedir.

Tablo 20. Görevli Olduğu Dini Kuruma Göre Fatih Projesinin Camide İhtiyaç Duyma ve Uygulanmasını İsteme Durumu Dağılımı

	Görevli Olduğu Dini Kurum
--	---------------------------

Fatih projesinin camide ihtiyaç duyma ve uygulanmasını isteme durumu	Cami		Kur'ân Kursu		4-6 yaş Gurubu Kur'ân Kursu		İl Müftülüğü	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	44	84,6	31	81,6	4	100,0	4	66,7
Hayır	8	15,4	7	18,4	0	0,0	2	33,3
Toplam	52	100	38	100	4	100	6	100

Katılımcıların görevli olduğu dini kuruma göre Fatih projesinin camide ihtiyaç duyma ve uygulanmasını isteme durumu dağılımı incelendiğinde cami gurubunun %84,6'sının evet, %15,4'ünün hayır, Kur'ân Kursu grubunun %81,6'sının evet, %18,4'ünün hayır, 4-6 yaş gurubu Kur'ân Kursu grubunun %100,0'ının evet, il müftülüğü grubunun %66,7'sinin evet, %33,3'ünün hayır olduğu görülmüştür. Bu durumda Fatih Projesine camilerde de ihtiyaç duyulduğu ve Fatih Projesinin uygulanmasının gereği bütün guruplarca belirtilmektedir.

Tablo 21. Derste Teknolojik Materyal Kullanmaya İhtiyaç Duyma Durumuna Göre Mesleki Deneyimin Dağılımı

Mesleki deneyim	Derste Teknolojik Materyal Kullanmaya İhtiyaç Duyma Durumu							
	Hayır		Kısmen		Çoğunlukla		Her zaman	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1-5 yıl	7	41,2	11	24,4	11	45,8	1	7,1
6-10 yıl	3	17,6	17	37,8	5	20,8	2	14,3
11-15 yıl	0	0,0	8	17,8	1	4,2	1	7,1
16-20 yıl	3	17,6	0	0,0	4	16,7	2	14,3
21 yıl ve üzeri	4	23,5	9	20,0	3	12,5	8	57,1
Toplam	17	100	45	100	24	100	14	100

Ankete katılanların derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duyma durumuna göre mesleki deneyim dağılımı incelendiğinde hayır gurubunun %41,2'sinin 1-5 yıl, %17,6'sının 6-10 yıl, %17,6'sının 16-20 yıl, %23,5'inin 21 yıl ve üzeri, kısmen grubunun %24,4'ünün 1-5 yıl, %37,8'inin 6-10 yıl, %17,8'inin 11-15 yıl, %20,0'ının 21 yıl ve üzeri çoğunlukla grubunun %45,8'inin 1-5 yıl, %20,8'inin 6-10 yıl, %4,2'sinin 11-15 yıl, %16,7'sinin 16-20 yıl, %12,5'inin 21 yıl ve üzeri, her zaman grubunun %7,1'inin 1-5 yıl, %14,3'ünün 6-10 yıl, %7,1'inin 11-15 yıl, %14,3'ünün 16-20 yıl, %57,1'inin 21 yıl ve üzeri deneyime sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda derste teknolojik materyal kullanmaya daha fazla ihtiyaç duyanlar 1-5 yıl ile 21 yıl üzeri çalışanlardır. Teknoloji kullanmaya kısmen ihtiyaç duyan gurup ise 6-10 yıl arasında

din hizmeti yapan guruptur. Din eğitiminde teknoloji kullanımına kısmen, çoğunlukla ve her zaman ihtiyaç duyanların bütününe ele aldığımızda çok büyük bir oran karşımıza çıkmaktadır. Bu da din görevlilerinin yaygın din eğitim sürecinde teknolojiye ihtiyaç duymakta olduklarını göstermektedir.

Tablo 22. Derste Teknolojik Materyal Kullanmaya İhtiyaç Duyma Durumuna Göre Teknolojik Donanım Kullanmaya Engel Durum Dağılımı

Teknolojik donanım kullanmaya engel durum	Derste Teknolojik Materyal Kullanmaya İhtiyaç Duyma Durumu							
	Hayır		Kısmen		Çoğunlukla		Her zaman	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Kullanmayı yeterince bilmiyorum	4	23,5	10	22,2	0	0,0	1	7,1
Cihazlar verimli çalışmıyor	0	0,0	0	0,0	4	16,7	0	0,0
Kullanacak herhangi bir cihaz yok	2	11,8	16	35,6	15	62,5	6	42,9
Cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil	3	17,6	11	24,4	2	8,3	7	50,0
Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil	5	29,4	3	6,7	3	12,5	0	0,0
Diğer	3	17,6	5	11,1	0	0,0	0	0,0
Toplam	17	100	45	100	24	100	14	100

Katılımcıların derste teknolojik materyal kullanmaya ihtiyaç duyma durumuna göre teknolojik donanım kullanmaya engel durum dağılımı incelendiğinde hayır gurubunun %23,5'inin kullanmayı yeterince bilmiyorum, %11,8'inin kullanacak herhangi bir cihaz yok, %17,6'sının cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil, %29,5'inin Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil, kısmen grubunun %22,2'sinin kullanmayı yeterince bilmiyorum, %35,6'sının kullanacak herhangi bir cihaz yok, %24,4'ünün cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil, %6,7'sinin Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil, çoğunlukla grubunun %16,7'sinin cihazlar verimli çalışmıyor, %62,5'inin kullanacak herhangi bir cihaz yok, %8,3'ünün cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil, %12,5'inin Kur'ân Kursu derslerde teknoloji kullanmaya müsait değil, her zaman grubunun %7,1'inin kullanmayı yeterince bilmiyor, %42,9'unun kullanacak herhangi

bir cihaz yok, %50,0'ının cami ortamı derslerde teknoloji kullanımına müsait değil şeklinde dağıldığı görülmüştür. Bu tabloya göre derslerde çoğunlukla teknolojik materyal kullanma ihtiyacı duyanlar kullanacak herhangi bir teknolojinin olmadığını dile getirmişlerdir.

Tablo 23. Din Eğitimi İçin Hangi Mekânın Daha Uygun Olduğunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Din eğitimi için hangi mekân daha uygundur	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	n	%	n	%
Cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak	3	8,1	30	47,6
Sınıf ortamında sırada oturarak	29	78,4	16	25,4
Fark etmez	5	13,5	17	27,0
Toplam	37	100	63	100

Ankete katılanların cinsiyete göre din eğitimi için hangi mekân daha uygundur dağılımı incelendiğinde kadınların %8,1'inin Cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere, %78,4'ünün sınıf ortamında sırada, %13,5'inin fark etmez, erkeklerin %47,6'sının cami ve Kur'ân Kursu ortamında yere oturarak, %25,4'ünün sınıf ortamında sırada, %27,0'ının fark etmez şeklinde dağıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda kadınlar ders için sınıf ortamını daha uygun bulurlarken, erkekler ders için cami ve Kur'ân Kursunda yerlere oturarak yapılmasını daha uygun görmektedirler.

Tablo 24. Din Dersini Verdiği Yere Göre Din Dersi Verdiği Ortamı Her Açıdan (Teknolojik Donanım Dahil) Yeterli Bulma Durumunun Dağılımı

Din dersi verdiğiniz ortamı her açıdan (Teknolojik Donanım dahil) yeterli bulma	Din Dersini Verdiği Yer									
	Cami İçerisinde Yerde Oturarak		Cami Yanında Sınıfta Sıralarda		Kur'ân Kursunda Yerde Oturarak		Kur'ân Kursunda Sınıfta Sıralarda		Diğer	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yeterli bulmuyorum	23	57,5	3	60,0	10	71,4	12	31,6	1	33,3
Kısmen yeterli	13	32,5	1	20,0	4	28,6	9	23,7	2	66,7
Yeterli buluyorum	2	5,0	1	20,0	0	0,0	15	39,5	0	0,0
Çok yeterli	2	5,0	0	0,0	0	0,0	2	5,3	0	0,0

buluyorum										
Toplam	40	100	5	100	14	100	38	100	3	100

Ankete katılanların din dersini verdiği yere göre din dersi verdiği ortamı her açıdan (teknolojik donanım dahil) yeterli bulma dağılımı incelendiğinde cami içerisinde yerde oturarak grubunun %57,5'inin yeterli bulmuyorum, %32,5'inin kısmen yeterli, %5,0'ının buluyorum, %5,0'ının çok yeterli buluyorum, cami yanında sınıfta sıralarda grubunun %60,0'ının yeterli bulmuyorum, %20,0'sinin kısmen yeterli, %20,0'ının yeterli buluyorum, Kur'ân Kursunda yerde oturarak grubunun %71,4'ünün yeterli bulmuyorum, %28,6'sının kısmen yeterli, Kur'ân Kursunda sırada oturarak grubunun %31,6'sının yeterli bulmuyorum, %23,7'sinin kısmen yeterli, %39,5'inin yeterli buluyorum, %5,3'ünün çok yeterli buluyorum, diğer grubunun %33,3'ünün yeterli bulmuyorum, %66,7'sinin kısmen yeterli şeklinde dağıldığı tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere cami içerisinde yerde oturarak, cami yanında sınıfta sıralarda ve Kur'ân Kursunda yerde oturarak ders verenler tarafından teknolojik donanım dahil din dersi verilen ortam yeterli görülmemektedir.

Tablo 25. Dersi Teknolojik Materyalle İşlediğinizde Öğrenci Motivasyonundaki Olumlu Değişime Göre Dersi Teknolojik Materyallerle İşleme Durumu Dağılımı

Dersi teknolojik materyallerle işleme durumu	Dersi Teknolojik Materyalle İşlediğinizde Öğrenci Motivasyonundaki Olumlu Değişim							
	Hiç Olmadı		Az oldu		Oldu		Çok oldu	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	2	9,1	2	8,3	24	61,5	11	73,3
Hayır	20	90,9	22	91,7	15	38,5	4	26,7
Toplam	22	100	24	100	39	100	15	100

Ankete katılanların dersi teknolojik materyalle işlediğinde öğrenci motivasyonundaki olumlu değişime göre dersi teknolojik materyallerle işleme durumu dağılımı incelendiğinde hiç olmadı grubunun %9,1'inin evet, %90,9'unun hayır, az oldu grubunun %8,3'ünün evet, %91,7'sinin hayır, oldu grubunun %61,5'inin evet, %38,5'inin hayır, çok oldu grubunun %73,3'ünün evet, %26,7'sinin hayır şeklinde dağıldığı tespit edilmiştir. Buna göre derslerde teknolojik materyal kullanmayanlar teknolojik materyallerin öğrencilerin motivasyonunda etkili olmadığını söylerken, derslerde teknolojik materyal kullananlar tarafından derslerde teknoloji kullanımının öğrencilerin motivasyonunu arttırdığı ortaya konmuştur.

1.5.2. Din Öğretiminde Teknolojik Materyal Kullanımı Konusunda Katılımcıların Görüş ve Önerileri

Katılımcılara son olarak din öğretiminde teknolojik materyal kullanımını konusunda varsa görüş ve önerilerini yazmaları istenmiştir. Katılımcılardan bazıları görüş belirtmezken bazıları da görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: “Teknolojik gelişmelerden geri kalmak, kullanmamak, uzak durmak, kazanç değil büyük bir kayıptır.” “Kurum olarak bu gerçekliğin farkında olmalı, yeni nesil için zorunlu olarak yapmalıyız.” “Teknolojik

materyallerin faydası yadsınamaz; ancak çok da gerekli olduğunu düşünüyorum.” “Kur’ân’ı okuyarak, Namazı kılarak öğretmemizin daha faydalı olduğunu düşünüyorum.” “Teknoloji din öğretiminde kullanılmalı ve buna imkan tanınmalı.” “Din öğretim ortamlarında teknolojik alt yapı olmalı.” “Din öğretiminde projeksiyon gibi teknolojilerin oldukça faydalı olacağını ancak öğrencilere tablet verilmesinin zararlı olacağını düşünüyorum.” “Diyanet tarafından Kur’ân kurslarına yeterince teknolojik destek verilmemektedir.” “Milli Eğitim Kurumları gibi teknolojik araç ve gereçlerle donatılmalı, teknolojik araç ve gereçlerin etkin kullanılması için eğitim verilmelidir.” “Teknolojik araç gereçler çok verimli olur.” “Dini değerlerimizi bir takım materyal yardımlarıyla daha etkin bir şekilde aktarabiliriz.” “Video izleterek, drama yaptırarak, sunular hazırlayarak öğretilen bilgilerin daha da içselleşmesi sağlanabilir.” “Mevcut durumda bazı dini öğretileri telefonlar aracılığıyla yapmaya çalışıyorum.” “Kursumuza bilgisayar odası yapılmasını istiyoruz.” “Kursumuzda internet bağlantısı bulanmamaktadır, telefonla bağlanıyoruz ancak telefon yetersiz kalmaktadır.” gibi ifadeler şeklindedir. Bu durumda katılımcıların geneli teknoloji kullanımının din öğretiminde faydalı olacağı kanaatindeyken, az bir kesim katılımcı teknolojiyi din öğretiminde kullanmanın pek de faydalı olmayacağı, yaparak, yaşayarak din öğretimi yapılmalı düşüncesindedir.

2.Araştırmanın Değerlendirilmesi

Yaygın din eğitim kurumları olarak faaliyet gösteren cami ve Kur’ân kurslarındaki teknoloji kullanımına ilişkin mevcut durumu ve din hizmetlilerinin yaygın din eğitim kurumlarında teknolojik materyal kullanımına ilişkin yapılan bu çalışmada öne çıkan önemli hususlar şunlardır:

2.1. Yaygın Din Eğitim Ortamı

Yaygın din eğitim ortamında din derslerinin verildiği ortama baktığımızda cami içerisinde yere oturarak din eğitimi yapıldığını belirtenlerin oranı yüksektir. Kur’ân kurslarında ise sınıf ortamlarında ders yapıldığını belirtenlerin oranı, yere oturarak din eğitimi yapıldığını söyleyenlerden yüksektir. Dolayısıyla dini dersler camilerde daha çok yere oturarak verilirken, Kur’ân kurslarında sınıf ortamlarında sıralarda verilmektedir. Din eğitiminin hangi ortamda yapılmasının uygun olduğu sorulduğunda, katılımcıların büyük oranı (%45) sınıf ortamında sıralarda din derslerinin verilmesinin daha uygun olduğunu belirtmiştir. Buna göre sınıf ortamlarının yaygın din eğitimi için daha uygun olduğu, Kur’ân Kursu öğretmenleri tarafından daha çok tercih edildiğini söylemek mümkündür.

2.2. Ders Ortamlarının Din Öğretim Teknolojisi Bakımından Donanımı

Din dersi verilen ortamların teknolojik donanım dahil yeterlilik durumu ele alındığında, katılımcıların büyük oranı ders verilen ortamların yeterli donanıma sahip olmadığını belirtirken bir kısmı ise kısmen yeterli olduğunu belirtmiştir. Ders verilen yerleri yeterli bulanların oranı, yeterli bulmayanlara göre oldukça az görünmektedir. Derslerde kullanılmak üzere bilgisayarın bulunduğunu belirtenlerin oranı %48’dir. Teknolojik donanımlı bir din eğitim ortamı için müftülükle görüşülüp görüşülmediği sorulduğunda ise büyük çoğunluk (%82) görüşülmediğini dile getirmiştir. Katılımcılar tarafından ders ortamlarının yetersiz görülmesine rağmen teknolojik ders ortamlarının oluşturulması için herhangi bir girişimde de bulunulmadığı görülmüştür.

Din eğitimi verilen mekanın, eğitim kalitesini artırma durumuna baktığımızda katılımcıların büyük oranı din eğitim ortamının, din eğitim kalitesini etkilediğini belirtmiştir. Bu durum yaygın din eğitim kurumları olan cami ve Kur’ân kurslarının din

eğitimi için uygun hale getirilmesi aşamasında din görevlileri ve din eğitiminin diğer unsurları ile birlikte tasarlanmasının lüzumunu ortaya çıkarmaktadır.

2.3. Katılımcıların Teknolojik Araç-Gereçleri Kullanmada Yeterlilik Düzeyi

Teknolojik araç-gereçleri kullanmada yeterlilik düzeyine baktığımızda katılımcılar, teknolojik araçları kullanmada kendilerini genel olarak yeterli (%88) görmektedir. Aynı zamanda katılımcıların büyük bir oranı (%83) derste teknolojik ders materyali kullanma ihtiyacı hissetmektedir. Bununla birlikte eğitim-öğretim teknolojisi konusunda önceden hizmet içi eğitime katılanların oranı (%30) düşük olmakla birlikte, eğitimde teknoloji kullanımı konusunda hizmet içi eğitim ihtiyacı duyanların oranı (%60) ise bir hayli yüksektir. Bu durumda genel olarak kendisini teknolojik açıdan yeterli görenler dahil büyük bir oran derslerde teknoloji kullanımı konusunda hizmet içi eğitim ihtiyacı hissetmektedir.

2.4. Derslerde Teknolojik Araç-Gereç Kullanım Durumu

Derslerde teknolojik araç-gereç kullanım durumuna baktığımızda, dersi teknolojiyi kullanarak işleyenlerin oranı (%39) ile dersler için powerpoint sunusu hazırlayanların oranı (%13) bir hayli düşük görünmektedir. Powerpoint sunusu hazırlamama nedenlerine baktığımızda, ders ortamlarında projeksiyon bulunmadığını ve teknolojik araçların olmadığını belirtenlerin oranı %33'dür. Diğer taraftan powerpoint programını bilmeyenler ile bu programda sunu hazırlayamadığını söyleyenlerin oranı %32'dir. Derslerde teknolojik materyal kullanmaya engel duruma bakıldığında din eğitim ortamında kullanılacak herhangi bir cihazın olmadığı veya var olan cihazların verimli çalışmadığı sonucu (%43) ortaya çıkarken, katılımcıların bir kısmı cami ve Kur'an Kursu ortamlarının teknolojik materyal kullanımı için uygun olmadığını (%34) düşünmektedir. Eğitimcilerin bilgisayar kullanımını engelleyen diğer faktörler ise bilgisayar destekli etkinlik için yeterince zamanın ayrılması, eğitimcilerin öğretimde bilgisayar kullanılmasına yeterince hakim olmaması, müfredatla bütünleştirmede yetkililerin gerekli desteği sağlamaması, ilgililerin teknolojiye karşı tutumlarıdır.²⁷

Teknolojik materyal kullanımının, öğrencilerin motivasyonunu arttırmada olumlu katkı sunduğunu belirtenlerin oranı %39'dur. Katılımcılar en çok Kur'an öğretimi sırasında (%42) teknolojik materyal kullanma ihtiyacı hissetmektedirler. Bununla beraber ibadet, ahlak, siyer konularının öğretiminde de teknolojiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durumda yaygın eğitim kurumu olan cami ve Kur'an kurslarında din öğretimi faaliyetlerinde teknolojinin kullanılmasının yetersiz olduğu ortaya çıkarken, teknoloji kullanımının öğrencilerin motivasyonunda olumlu etki bıraktığı algısı hakimdir.

2.5. Eğitimde Teknolojik Donanım "FATİH Projesi"

Kur'an Kursu ve camilerde din öğretimi faaliyeti yürüten din görevlileri, eğitimde teknoloji entegrasyonunu sağlamak amacıyla hayata geçirilen Fatih Projesinin²⁸ yaygın din eğitim kurumlarında uygulanması fikrini olumlu karşılamışlardır. Bu anlamda çalışmada ortaya çıkan Fatih Projesinin camilerde ihtiyaç olduğunu düşünen ve uygulanmasını isteyen Kur'an Kursu öğreticisi ve imamların oranı %83 iken, Kur'an

²⁷ Yavuz Akpınar, "Öğretmenlerin Yeni Bilgi Teknolojileri Kullanımında Yükseköğretimin Etkisi : İstanbul Okulları Örneği", *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET* 2/2 (2003): 82.

²⁸ Hüseyin Ekinay v.dğr., "FATİH Projesi Eğitim Teknolojileri Zirvesi Bildiri Kitabı", *FATİH Projesi Bilişim Teknolojileri Rehber Öğretmenlerinin Etkileşimli Tahtaların Etkin Kullanımına Yönelik Görüşleri* (Ankara: 505-512, 2018), 507.

kurslarında bu oran %92 olmuştur. Bu da Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Fatih Projesi veya benzer bir projenin yaygın din eğitim kurumlarında uygulanmasının gerekliliğini ve teknolojinin yaygın din eğitime entegrasyonunun ihtiyaç olarak ortaya çıktığını göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Siirt ili merkez ilçesinde yaygın din eğitim kurumlarındaki mevcut teknolojik durum ve teknolojik materyal kullanımına ilişkin din görevlilerinin bakış açılarının irdelendiği bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar şöyledir:

Siirt ili merkez ilçesinde yaygın din eğitim kurumlarında görev yapan din görevlilerinin büyük bir kısmını genç yaş gurubu oluşturmaktadır. Bununla beraber din görevlilerinin çoğunluğu ilahiyat ön lisanstan mezun olmuşlardır. Araştırma sonucunda özellikle genç din görevlileri teknolojik araçları kullanmada kendilerini daha yeterli bulmakta ve derste teknolojik materyal kullanmaya daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Diğer taraftan yaşları 35'e kadar olan din görevlilerinin büyük çoğunluğu mevcut durumda teknolojiden yararlanırken, 36 yaş ve üstü din görevlilerinin daha az teknolojiden yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaşları 46 ve üzeri olan din görevlilerinin ise teknolojiye yeterince hakim olamadıkları tespit edilmiştir. Ancak teknoloji kullanımına yönelik hizmet içi eğitime ihtiyaç duyma oranlarına baktığımızda bütün yaş guruplarının büyük çoğunluğu hizmet içi eğitim düzenlenmesi konusunda hemfikirdir. Din eğitiminde teknoloji kullanımı konusunda hizmet içi eğitime duyulan ihtiyaç ve ilginin yüksekliği din görevlilerinin bu konudaki gelişime açık olduklarını göstermektedir.

Mezun olduğu okul türüne göre teknolojik materyal kullanma ihtiyacını değerlendirdiğimizde İLİTAM, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği ve ilahiyat harici diğer disiplinlerden mezun olanların tamamı derslerde teknolojik materyal kullanma ihtiyacı hissederken, ilahiyat örgün eğitim ve ilahiyat ön lisans mezunlarının büyük çoğunluğu derslerde teknolojik materyal kullanma ihtiyacı duymaktadır. Görevli olduğu dini kuruma göre derste teknolojik materyal kullanmaya en çok ihtiyaç duyanlar 4-6 yaş gurubu Kur'ân kursu öğreticileridir. Bundan sonra en çok teknolojik materyale ihtiyaç duyan kurum ise cami ve sonrasında Kur'ân kurslarıdır. Burada camilerin Kur'ân kurslarından daha fazla teknolojik materyale ihtiyaç duyması dikkate değer bir sonuçtur. Bunun yanı sıra görevli olduğu dini kurum ayırt etmeksizin Fatih Projesinin cami ve Kur'ân kurslarında ihtiyaç olduğu ve uygulanmasının gerekliliği konusunda büyük çoğunluk olumlu görüş bildirmiştir. Bu bağlamda din görevlileri derste teknolojik materyal kullanılmasının öğrenci üzerinde olumlu etki edeceğini düşünmektedir. Diğer taraftan derste teknolojik materyal kullanma gereği duyanlar en çok Kur'ân öğretimi konusunda ihtiyacı duyduklarını belirtmişlerdir. Ancak üniversite bitirmeyenlerin derslerde teknolojik materyal ihtiyacı duyma oranlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada ortaya çıkan sonuca göre yaygın din eğitim kurumlarındaki din görevlilerinin çoğu derslerde teknolojik materyaller kullanmamaktadır. Bununla paralel olarak din görevlilerinin büyük bir kısmı ders verilen ortamın derslerin verimliliğini etkilediğini ancak ders verdiği ortamı teknolojik donanım dahil her açıdan yeterli bulmadığını belirtmektedir. Yaygın din eğitiminde din görevlileri teknoloji kullanmama sebebinin büyük oranda derslerde kullanacak herhangi bir teknolojik araç ve gerecin olmaması sonucuna bağlamışlardır. Dolayısıyla yaygın din eğitim kurumlarında ders yapılan ortamların henüz din görevlilerini memnun edecek durumda olmadığı ve öğretim

teknolojileri bakımından yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla beraber yaygın din eğitim kurumlarında teknolojik altyapıya ve öğretim teknolojisi destekli materyal kullanımına gerekli önemin verilmediği, bunun için yeterli düzeyde zaman, imkân ve bütçe ayrılmadığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan insan kaynaklarının teknoloji kullanımını konusunda yeterince desteklenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular dikkate alınarak şu öneriler yapılabilir: Din eğitiminde önemli derecede etkin olan yaygın din eğitim kurumlarının, teknoloji ile desteklenmesi din eğitiminin niteliğini arttırmada önemli rol üstleneceğini söylemek mümkündür. Ayrıca yaygın din eğitim kurumunda çalışan din hizmetlilerinin ileri seviyede teknolojiyi kullanabilmesi ve din eğitimi sürecinde din öğretim aracı olarak teknolojiyi hayata geçirmesi, din eğitiminde istenen kazanımları elde etmede katkı sağlayabilir. Dolayısıyla yaygın din eğitim kurumları içerisinde, din öğretimi için uygun sınıf ortamları oluşturulmalı ve bu sınıf ortamları eğitim teknolojileri ile donatılmalıdır. Bu konuda planlama yapılırken kurumların özelliği dikkate alınarak 4-6 yaş gurubu Kur'ân kursları öncelikli olarak ele alınmalı, sonrasında ileri yaş guruplarının okudukları Kur'ân kursları ile camiler uygulamaya dahil edilmelidir. Bu süreçte din öğretim faaliyeti yürüten din görevlilerinin katkısı istenmelidir. Ayrıca yaygın din eğitim kurumlarını teknolojik araç-gereç donatmak yeterli olmayacaktır. Teknolojiyi etkin kullanacak insan kaynağının eğitimi ve program geliştirme konusu da bir o kadar önemlidir. Teknoloji kullanımı ve teknolojik materyal geliştirme konusunda diğer ilgili kurumlarla işbirliği yapılmalı, din öğretiminde din öğretim teknolojilerinden yararlanabilecek kadrolar yetiştirilmelidir. Bunun için öğretim ortamlarının teknolojik donanımı ile birlikte mevcut personel içerisinde gelişime açık olanlara hizmet içi eğitim planlı ve periyodik olarak verilmelidir. Diğer taraftan Diyanet İşleri Başkanlığı, Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Program Geliştirme Daire Başkanlığı, cami ve Kur'ân kurslarına özgü, öğrenci özellikleri de dikkate alınarak, teknolojik din öğretim materyalleri ve programları hazırlamalı, uygulama konusunda yaygın din eğitim kurumlarına öncülük etmelidir. Bu konuda merkez ve taşra senkronize işbirliği içerisinde olmalıdır. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı'nın personel ihtiyacını karşılayan yükseköğretim kurumları öğrencilere, din öğretimi teknolojisi ve materyal geliştirme konusunda örgün ve yaygın din eğitiminde teknoloji ve teknolojik materyal kullanımı konusunda gereken tecrübe ve bilgi birikimini kazandırmalıdır. Bunun için yüksek din eğitim kurumlarında Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinin yanı sıra Program Geliştirme, Bilişim Teknolojileri gibi dersler seçmeli olarak verilebilir.

Özetle alana özgü hazırlanmış ve uygulanabilirliği olan, öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekecek, öğretim sürecine katkı sağlayacak öğretim teknolojilerinin yaygın din eğitimi kurumlarında etkin bir şekilde hayata geçirilmesi ve bu kurumların internet altyapısına kavuşturulması din eğitim ve öğretiminin niteliğini arttıracak bir unsur olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adem Güneş. “DKAB Dersinde Teknolojik Materyal Kullanımı ve DKAB Öğretmenlerinin Teknolojik Materyal Kullanımına Eğilimleri (Gaziantep İli Örneği)”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XVI/1 (2012): 479-506.
- Akpınar, Yavuz. “Öğretmenlerin Yeni Bilgi Teknolojileri Kullanımında Yükseköğretimin Etkisi : İstanbul Okulları Örneği”. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET* 2/2 (2003): 79-96.

- Alım, Mete. “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (ÖTMG) Dersinin Önemi ve Öğretim Sürecine İlişkin Öneriler”. *Doğu Coğrafya Dergisi* 12/17 (2007): 243-262.
- Alkan, Cevdet. *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık, 1998.
- Alpar, Demet - Batdal, Gülşah - Avcı, Yusuf. “Öğrenci Merkezli Eğitimde Eğitim Teknolojileri Uygulamaları”. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 7* (2007): 19-31.
- Çanakcı, Ahmet Ali. *Yaygın Din Eğitiminde Din Görevlilerin Rolü*. Bursa: Emin Yayınları, 2014.
- Cebeci, Suat. *Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri*. Bursa: Alfa Yayınları, 1997.
- Cebeci, Suat. *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1996.
- Demirel, Özcan - Yağcı, Esed. “Eğitim, Öğretim Teknolojisi ve İletişim”. *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ed. Özcan Demirel - Altun Eralp. 3. Ankara: Pegem Akedemi, 2009.
- “Diyanet İşleri Başkanlığı 2017 Yılı İstatistikleri”. Erişim: 21 Mart 2019. <https://stratejigelistirme.diyanet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>.
- “Diyanet İşleri Başkanlığı 2018 Faliyet Raporu”. Erişim: 16 Kasım 2019. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>.
- “Diyanet İşleri Başkanlığı Siirt Müftülüğü”. Erişim: 26 Mart 2019. <https://siirt.diyanet.gov.tr/Sayfalar/ContentDetail.aspx?MenuCategory=Kurumsal2&ContentCategory=personelimiz>.
- Ekinay, Hüseyin - Koç, Oğuz - Boduroğlu, Erdem. “FATİH Projesi Eğitim Teknolojileri Zirvesi Bildiri Kitabı”. *FATİH Projesi Bilişim Teknolojileri Rehber Öğretmenlerinin Etkileşimli Tahtaların Etkin Kullanımına Yönelik Görüşleri*. Ankara: 505-512, 2018.
- Fatih Çınar. “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarına Yönelik Öğretmen görüşleri”. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi* 3/5 (2012): 13-36.
- Fidan, Nuray Kurtde. “İlköğretimde Araç Gereç Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri”. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi* 1/1 (01 Haziran 2008): 48-61.
- Fıncıoğulları, Sevrâ. *Alvin Toffler Bilişim Toplumu Hız ve Geçiciliğin çağı*. Ankara: Gece Kitaplığı, 2017.
- Güneş, Adem. *Din Öğretimi Materyalleri*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2017.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın, 2009.
- Kaya, Zeki. *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2006.
- Korkmaz, Mehmet. “Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları”. *Bilimname* 2017/33 (29 Mayıs 2017): 35-66.
- Korkmaz, Mehmet. *Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2017.
- Şahin, Tuğba Yanpar - Yıldırım, Soner. *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*.

Ankara: Anı Yayıncılık, 1999.

“T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı”.
İstatistikler. Erişim: 16 Kasım 2019.
<http://stratejigelistirme.diyamet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>.

Yalın, Halil İbrahim. *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2017.

Yılmaz, Geçit. “Eğitim, Öğretim Teknolojisi ve İletişim”. *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ed. Küçük Mehmet. 1-21. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2015.

Yolcu, Hüseyin - Bayram, Aslan. “Eitimde Teknoloji Kullanımı: Fatih Projesine Eleştirel Bakış”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 16 (2016): 2111-2143.